

Ն. ՀԱԿՈՐՅԱՆ

04 AUG 2010

ՂԱՄԱՐԼՈՒ—ՎԵՐԻ
ՃՐՋԱՆՆԵՐԻ
ԶՐԱՄԱՏԱԿԱՐՄԵՐՈՒՄԸ

628

2-17

ԳՅՈՒՂՋՐԱՏ

1934

ՅԵՐԵՎԱՆ

31 MAY 2013

ՀԱՅԿ ԿՈՄՈՒՆԱԼ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂԿՈՄՈՍ

628

Ն. ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Հ-17 ԿԿ.

ՂԱՄԱՐԼՈՒ—ՎԵԴԻ ՇՐՋԱՆՆԵՐԻ
ԶՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒՄԸ

3393

1004
30349

1934

ՅԵՐԵՎԱՆ

ՂԱՄԱՐԼՈՒ—ՎԵԴԻ ՇՐՋԱՆՆԵՐԻ ԶՐԱՄԱՏԱ- ԿԱՐԱՐՈՒՄԸ

Անհիշելի ժամանակներից ի վեր հայտնի յե, վոր խմելու լավ ջուրը հանդիսանում ե առողջության ամենահիմնական գործոններից մեկը: Հնուց մինչև մեր օրերը մնացած ջրամատակարարման շատ խոշոր կառուցվածքները վկայում են, թե ինչ մեծ նշանակություն եյին տալիս այդ խնդրին պատմական, հին ժողովուրդները (յեգիպտացիք, հույները, հռոմեացիք և այլն): Յեղեկ են մարդիկ, վորոնք՝ վորպեսզի «անմահացնեն» իրենց անունը, իսկ հաճախ վորպեսզի հեղինակություն ձեռք բերեն և ազդեն մասսայի վրա, վորևե ջրադուրկ բնակավայրի համար խմելու առողջ ջուր եյին բերում: Հայաստանի գյուղերի աղբյուրներից շատերի վրա կան քարե տախտակներ, վորոնց վրա գրված ե աղբյուրը կառուցողի անունն ու կառուցման տարին. մի խոսքով, ջրամատակարարման յուրաքանչյուր մի կառուցվածք համարվում եր վորպես պատմական հուշարձանի մի տեսակը: Աղ-

Պատ. խմբագիր՝ Է. Յաղոբյան

Մրբագրիչ՝ Խ. Այվազյան

Հանձնված ե արտադրության 1934 թ. հունիսի 25-ին

Մտորագրված ե տպագրելու 1934 թ. հուլիսի 25-ին

Թույլատրված ե. Գլավիտի լիազոր № 275

Հրատ. № 120, տիրաժ 1000, Պատվեր № 439

ԳՅՈՒՂՆՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ, ՅԵՐԵՎԱՆ, ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ 50

գաբնակութեան նման վերաբերմունքը դեպի խմելու ջուրը միանգամայն հասկանալի յե դառնում, յետե նկատի առնելու լինենք ջրի դերը զանազան հիվանդութիւնների, ինչպէս որինակ, վորովայնային տիֆի, խոլերայի, փորահարկի և այլ հիվանդութիւնների տարածման խնդրում: Զորաբանակները շատ անգամ պարտութիւն են ելին կրում վոչ թե այն պատճառով, վոր հակառակորդից ավելի փոքրածիւք ենին, վատ ենին զինված կամ պակաս քաջ ենին, այլ շնորհիւ վատառողջ խմելու ջրի գործածութեան, վորի հետեանքով տարածվում ենին այնպիսի տարափոխիկ հիվանդութիւններ, վորոնք ուղղակի հնձում ենին այդ բանակները:

Այդ հանգամանքը հաշվի յե առնված կապիտալիստական յերկրների կողմից և ներկայումս մարդկանց վոչնչացնելու բազմածիւք միջոցներին ավելացել և նաև «մանրեաբանական պատերազմը», այսինքն ազգաբնակչութեան վոչնչացումը, գլխավորապէս խմելու ջրերը տարափոխիկ հիվանդութիւններ առաջացող մանրէներով, մասնավորապէս վորովայնային տիֆի, խոլերայի, փորահարկի և այլն վարակման միջոցով:

Ազգաբնակչութեան ջրամատակարարման վո-

րեւե բաց ջրամբարն ավելի հեշտ և վարակելի, քան ծածկվածը. վորեւե դետի կամ ջրանցքի ջրի վարակելն ավելի հեշտ և, քան առանձին ջրհորների և հատկապէս մեկ աղբյուրի, վորտեղից խողովակներով ազգաբնակչութեանը ջուր և մատակարարվում: Մյուս կողմից, բաց ջրամբարների ջուրը յերբեք չի կարելի առողջ համարել: Նա սովորաբար շատ կեղտոտ և լինում և հանդիսանում և բազմածիւք վարակների բուռ: Վերջապէս այդպիսի ջրերն անհամ են, ամառվա ընթացքում տաք, ձմեռը՝ չափազանց սառը, իսկ սառելու դեպքում ազգաբնակչութեանն ստիպված և լինում հալել սառույցը կամ ձյունը՝ ջուր ստանալու համար:

Այդ դրութեան մեջ են գտնվում Հայաստանի մի քանի ջրջաններ, ինչպէս որինակ՝ Սարգարաբազի, Ղամարլիի, Վեդու, Վաղարշապատի, այսինքն՝ գլխավորապէս տեխնիկական կուլտուրաների ջրջանները, վորոնք զարգանալու ավելի մեծ հեռանկարներ ունեն և աչքի յեն ընկնում կոլեկտիվացման բարձր տոկոսով: Այդ ջրջանները Հայաստանում մահացութեան և հիվանդութիւնների ամենամեծ տոկոսն են տալիս, վորը հետեւանք և գլխավորապէս բաց տեղերից վատառողջ խմելու ջրի գործածութեան: Այնինչ Հայաստանում լավորակ ջրերի աղբյուրների թիվը շատ

ավելի յե, քան Միության վորևե այլ հանրապետության մեջ:

Յեթե հին ժամանակներում ջրամատակարարման խոշոր կառուցվածքները շինվում էին տեխնիկայի հետամնաց պայմաններում, շնորհիվ ստրուկների աշխատանքի, մի բուն արտոնյալ մաքրկանց համար, ներկայումս վերոհիշյալ շրջանների կոլտնտեսությունները՝ խորհրդային օրգանների ղեկավարությամբ, ի վիճակի յեն ոգտագործելու իրենց համար այդ շրջանների աղբյուրների ջուրը: Դա հնարավոր է և անհրաժեշտ, հարկավոր է միայն գիտակցել խնդրի կարևորությունն ու անհետաձգելիութունը:

Կապիտալիստական յերկրներում ջրամատակարարման մի շարք լավագույն նախադժեր անկատար են մնում միայն այն պատճառով, վոր նրանց իրագործումը պահանջում եր այն շրջանի, վորով պետք է անցներ ջրմուղը, ամբողջ ազգաբնակչության մասնակցությունը: Կապիտալիստները չեն կարող և չեն ել ցանկանում կազմակերպել մասսաներին նման աշխատանքների շուրջը, քանի վոր հաճախ դա ձեռնտու չե գոյություն ունեցող ջրմուղի տերերին, վորոնք ջրմուղի իրենց յեկամտի աղբյուրն են դարձնում: Մեր ջրմուղային կառուցվածքները նույնպես հանդիսանում են յեկամտի աղբյուր ջրամատակարար-

վող շրջանի ամբողջ աշխատավորության համար, սակայն այդ յեկամուտն արտահայտվում է այլ կերպ. նախ, վոր խիստ կերպով կրճատվում են կամ բոլորովին վոչնչանում են ջրային զանազան վարակները, յերկրորդ՝ բարձրանում է աշխատանքի արտադրողականությունը, յերրորդ՝ բարելավվում են աշխատավորության կուլտուր-կենցաղային պայմանները (հնարավոր է դառնում՝ բազմաբնակի, լվացքատների, բազմահարկ բարեկարգ տների, կոյուղու և այլն կառուցումը) և շնորհիվ այդ բոլորի կոլտնտեսականներին հնարավորություն է տրվում ավելի արագ տեմպերով ստեղծելու հարուստ և կուլտուրական կյանք:

Մենք ամբողջ ժամանակ խոսում եյինք ազգաբնակչության խմելու ջրի մասին, սակայն լավ գարնակության խմելու ջրի մասին, սակայն լավ ջուրը պակաս նշանակություն չունի նաև անասունների համար, մանավանդ լավորակ ջրի մեծ պահանջ են առաջադրում ցեղական անասունները:

Իսկ արդյունաբերությունը, տրակտորներն ու մեքենաները: Հայտնի յե, վոր սննդի (պահածոների) արդյունաբերությունը չի կարող զարգանալ այնտեղ, վորտեղ չկա լավորակ ջուր և այն ել վոչ կոշտ ջուր. ուղիատորները փչա-

նում են կոշտ ջրից, շոգեկաթսաների պատերը ծածկվում են վատորակ ջրի մեջ պարունակվող աղերի հաստ շերտով:

Ներկա բրոշյուրում մենք ցանկանում ենք քննություն անել Ղամարլվի և Վեդու շրջանների ջրամատակարարման խնդիրը փոխ թե այն պատճառով, փոր այդ շրջաններն ավելի լավ են ուսումնասիրված մեր կողմից, այլ նրա համար, փոր այդ շրջաններն ավելի մեծ կարիք ունեն առողջ խմելու ջրի, և անտեսական ավելի խոշոր նշանակություն ունեն, փորպես տեխնիկական կուլտուրաների շրջաններ, փորակող գեո ևս այդ կուլտուրաների համար նոր հողամասեր հատկացնելու հնարավորությունները լիովին չեն իրագործված: Ղուերի ջրանցքի կառուցումից հետո հազարավոր հեկտար պտղաբեր հողամասեր մշակելի կդառնան:

Ղամարլվի շրջանում ե գտնվում Հայաստանի ամենախոշոր գործարաններից մեկը՝ Դավալույի ցեմենտի գործարանը. բացի դրանից, մոտակա տարիներում այնտեղ, անկասկած, կստեղծվի և աննդի տեղական արդյունաբերություն: Այս տվյալները թելադրում են մեզ Վեդու և Ղամարլվի ջրամատակարարումը համարել առաջնահերթ անհրաժեշտություն: Վեր աղբյուրներից և հնա-

բավոր կատարել այդ ջրամատակարարումը: Դենենք այդ աղբյուրները: Նախ և առաջ Գառնու և Վեդի-Չայի ջրերը, փորից հարուստ փոր տարիների ընթացքում ոգտվում և ազդաբնակությունը, ջուրը վերցնելով կամ անմիջապես գետերից կամ այդ գետերից սկիզբ առնող փոռոգման ջրանցքներից: Այդ գետերի պլտոր և կեղտոտ ջուրն անպետք և խմելու համար: Ջրի փորակն ավելի վատացավ Ղուերի ջրանցքի կառուցումից հետո, քանի փոր ջրանցքի ջուրը՝ թափվելով Գառնի-Չայը, ավելի իջեցրեց ու վատթարացրեց նրա փորակը: Կարելի չե, ի հարկե, ֆիլտրացիոն կայանների միջոցով մաքրել այդ ջուրը և զգալի չափով բարձրացնել նրա փորակը և գործածության համար անվնաս դարձնել, սակայն դա կպահանջի հսկայական նյութական միջոցներ, իսկ հետագայում նաև խոշոր ծախքեր ֆիլտրերի շահագործման համար: Հետևապես Գառնու և Վեդի-Չայի ջուրը կարելի չե ոգտագործել միայն այն դեպքում, յեթե շրջանում չլինեյին ջրամատակարարման այլ և ավելի լավ աղբյուրներ: Ճիշտ և, այդ շրջանների ազդաբնակությունը վաղուց ի վեր միջոցներ և ձեռք առել լավացնելու ջրի փորակը՝ պատրաստելով տուֆ քարից անային ֆիլտրաքամիչներ, կամ գործածելով շիբ,

սակայն չնայած այդ միջոցառումների ոգտավետութեանը, դժբախտաբար նրանք ջրի վորակը բարձրացնում են շատ աննշան չափով, քանի վոր ջրի միջից վերացնում են միկրոօրգանիզմների մի մասը, իսկ ջրի մի կաթիլի մեջ նրանց քանակը հասնում է հարյուրների, հազարների և յերբեմն միլիոնների: Հետևապես այդ տարրական միջոցառումները՝ այլ միջոցառումների բացակայութեան հետևանքով, իրենց նպատակին չեն հասնում, մանավանդ հեղեղների ժամանակ, կամ ջուրն անմիջապես վառոգման ջրանցքներից վերցնելիս: Վոր հիշյալ շրջանների ազգաբնակչութեանը չափազանց նեղվում ու տանջվում է խմելու առողջ ջրի բացակայութեանից և վոր այդ խնդրի լուծումը հանդիսանում է կարևոր և անհետաձգելի խնդիր, այդ գիտակցում են բոլորը և ապացույցների կարիք չի պահանջում: Հարցի ելութեանը հետևապես դրանում չէ, այլ նրանում, թե ինչպես տեխնիկապես իրագործել առաջադրված խնդիրները, վորպեսզի խոշոր կապիտալ ներդրումների կարիք չզգացվի և բացի դրանից, աղբյուրներից վոր մեկն ընտրել ջրամատակարարման համար: Այսպիսով, մեք պետք է զբաղվենք խնդրի վոչ միայն սանիտարա-առողջապահական կողմով, վորն ակնբախ է բոլորի

համար, այլև տեխնիկա-տնտեսագիտական կողմով, քանի վոր յավագույն նախագիծը կարող է ներկայումս անիրագործելի դառնալ հենց միայն այն պատճառով, վոր նա կպահանջի խոշոր ներդրումներ, վորոնց ձեռք բերելն այնքան ել դյուրին չէ:

Վեդու և Ղամարլվի շրջանները չափազանց շատ աղբյուրներ ունեն, վորոնց ջրերի քանակը միանգամայն բավարար են: Նրանց հետազոտութեան և անալիզների նյութերն ապացուցում են, վոր նրանցից մի քանիսներն են միայն, վոր կարող են ջրամատակարարման աղբյուր հանդիսանալ, իսկ նրանցից շատերը պիտանի չեն: Թվենք նրանցից մի քանիսը՝ Նովրուզլույի, Ուշքյորվու, Սադարակի, Ասնու և Ղամարլվի աղբյուրները: Անալիզը ցույց է տվել, վոր այդ աղբյուրների ջուրը նախ և առաջ իր մեջ պարունակում է մեծ քանակութեամբ հանքային աղեր, վորոնք ջուրը խմելու համար անպետք են դարձնում: Նրանցից շատերը (որ. Ասնու ջուրը) արժեքավոր է վորպես հանքային ջուր, վորը պետքական է բժշկական նպատակների համար: մյուս աղբյուրները մեծ քանակութեամբ աղեր պարունակելուց բացի ունեն բարձր ջերմութեան, վորը հասնում է 21—22° (Ախ-Չու). չխոսենք

դեռ այն մասին, վոր կան այնպիսի բաղադրություններ, վորոնք այդ աղբյուրների ջուրը դարձնում են անպետք վոչ միայն խմելու, այլ և տնտեսական կարիքների համար:

Դրանով և բացատրվում այն հանգամանքը, վոր տեղական ազգաբնակչությունը Գառնու և Վեդի-Չայի պղտոր և կեղտոտ ջուրը գերադասում է վերոհիշյալ աղբյուրների վճիռ ջրից: Հարց է առաջ գալիս, թե արդյոք հնարավոր չէ՞ այդ գետերից ջուր վերցնել նրանց ակունքներից և տալ ազգաբնակչությանը, այսինքն ջրմուղի կառուցման միջոցով այդ ջուրը պահպանել ճանապարհին կեղտոտվելուց: Գառնի-Չայի նկատմամբ դա կնշանակե ջուրը բերել Բաշգառնու աղբյուրներից, վորոնք Ղամարլվի շրջանի մոտակա առաջին բնակավայրից մոտ 20 կիլոմետր են հեռու գտնվում, իսկ Վեդի-Չայի նկատմամբ դա կնշանակե ջուրը բերել այդ գետի ակունքների մոտ, գետի ափից վոչ հեռու ընկած քյահրիզներից: Բաշգառնու աղբյուրների ջուրը, ըստ անալիզի տվյալների, չափազանց լավ վորակ ունի և չի դիջում կըրիս-Ֆուլադի ջրին, վորտեղից և բերած է Յերեվանի ջրմուղը: Վեդի-Չայի քյահրիզների ջուրն ըստ վորակի ավելի ցածր է և բացի դրանից, քյահրիզների պատրաստումը պահանջում է

մեծ ծախքեր և այնտեղից ջուր բերեմն ավելի մեծ դժվարությունների հետ և կապված, քան Բաշգառնու աղբյուրներից:

Մենք քննության առանք 2 շրջանում գոյություն ունեցող աղբյուրները, սակայն կանգ չառանք ստորյերկրյա ջրերի վրա: Քիչ չեն այն բնակավայրերի թիվը, վորոնք մասնակի կամ ամբողջովին բավարարվում են ստորյերկրյա ջրերով (Մոսկվա, Խարկով և այլն): Խնչպես հայտնի չե, ստորյերկրյա ջուրն ստացվում է առաջին ջրատար շերտերից 2—3 և հաճախ տասնյակ մետր խորությամբ ջրհորներ փորելու միջոցով: Վեդու և Ղամարլվի շրջաններում այդպիսի ջրհորներ կան, բայց նրանց ջուրը չեն ոգտագործում գըլխավորապես այն պատճառով, վոր այդ ջրի համեմատությունեկան է՝ շնորհիվ նրա մեջ առատությամբ պարունակված աղերի: Ավելի խորը գտնվող ջրատար շերտերի ստորյերկրյա ջրերը, յեթե նրանք գտնվում են ջրակայուն շերտերի միջև և վորպես կանոն յենթակա յեն ավելի կամ պակաս ճնշման՝ կոչվում են աքեզյան ջրեր:

Վերջին տարիների ընթացքում Զանգիբաթարի շրջանում Հայջրտնտեսությունը փորել է այդպիսի արտեզյան ջրհորներ: Նրանցից շատերի ջուրը լավ վորակի չե: Նման ջրհորների արժեքը, հա-

յած նրանց խորության, տատանվում ե 7—20 հազար ուրբի և ավելի: Յեթե ընդունելու լինենք, վոր Վեդու և Ղամարվի շրջանների յուրաքանչյուր գյուղ պետք ե ունենա մեկ այդպիսի ջրհոր, իսկ մեծ գյուղերը՝ 2—3 և ավելի, անհրաժեշտ կլինի փորել մոտ 80 արտեզյան ջրհոր, 600 հազարից մինչև 1,600 հազար ու արժողությամբ: Արտեզյան ջրամատակարարման առավելությունը կայանում ե նրանում, վոր արագ ե իրագործվում՝ նայած պահանջին ու նյութական միջոցներին և հետևապես չի պահանջում խոշոր միանվադ կապիտալ ներդրումներ: Այս վերջին հանգամանքը շատ կարեւոր ե և այդ ձևի ջրամատակարարման առավելությունն ե հանդիսանում: Պակասավոր կողմն այն ե, վոր շատ հաճախ ջուրը վատ վորակի յե լինում, շնորհիվ ջրի կոշտության և բարձր ջերմության, վորը սովորաբար ավելի բարձր ե լինում, յեթե ջուրը ցածր շերտերից ե խփում: Հետևապես արտեզյան ջուրը հաճախ ունենալով այդ 2 պակասությունը, մնացած բոլոր կողմերով անբասիր ե: Մեկ պակասավոր կողմն ել այն ե, վոր արտեզյան ջրերի պաշարն սպառվող ե, չնայած վոր այդ պաշարը կարող ե յերկար տարիներ բավարարել ազգաբնակչության կարիքը, յեթե հատուկ միջոցներ

ձեռք առնվեն ըստ կարիքի և խնայողությամբ ծախսելու ուղղությամբ: Վերջապես արտեզյան ջրերը վոչ բոլոր դեպքերում յերկրի մակերեսից բարձր են խփում և շատ հաճախ ստիպված են լինում ջրհան մեքենաներով ջուրը դուրս քաշել, վորը բարդացնում ու թանգացնում ե նման ջրհորների շահագործումը: Անգամ այն դեպքերում, յերբ ջուրը յերկրի յերեսն ե դուրս գալիս և կարիք ե լինում այդ ջուրը տանել վորեւե բնակելի շենք՝ բաղնիք, լվացքատուն, արդյունաբերական ձեռնարկ, մեքենատրակտորային կայան՝ պահանջվում ե կառուցել թանգարժեք ջրմուղային կայաններ, աշտարակներ՝ թե ճնշման և թե ծախսվող ջրի քանակը կարգավորելու համար: Այդպիսի կառուցվածքների պահանջը կդադարի առաջին հերթին շրջանային կենտրոններում (Ղամարվում և Վեդիում), վորտեղ յեղած և կառուցվող կուլտ-կենցաղային սպասարկման շենքերը (բաղնիքները, ակումբները, ֆիզկուլտուրայի դահլիճները և այլն) և ձեռնարկները կարող են նորմալ գործել այն դեպքում, յեթե ջուրն ստացվի ճնշումով: Նույնը վերաբերում ե և գյուղերին, վորտեղ բաղնիքային շինարարություն չի կատարվում, հատկապես լավ ջրի բացակայության պատճառով, իսկ լավ ջուր յեղած դեպ-

բոււմ եւ յուրաքանչյուր բաղնիքի համար ճնշման ցանց կառուցելու միջոցների բացակայութեան պատճառով:

Մենք ընդունեցինք այն դեպքը, վոր իբրեւ Ղամարվի ու Վեդու շրջաններում ամեն տեղ արտեզյան ջուր կա, բայց այդ պետք ե ապացուցվի: Բացի դրանից պահանջվում ե, վոր արտեզյան ջուրն ըստ վորակի եւ ընդունելի լինի: Վորպեսզի ապացուցել արտեզյան ջրի առկայութիւնը կամ բացակայութիւնը, անհրաժեշտ ե ստենք՝ 100 մետր խորութեամբ հոր փորել, այսինքն փորման միջոցով հետազոտութիւն կատարել: Հայջրաընտեսութեան և Անդրգետնոտրեստի նյութերի համաձայն, այդ փորման և գիտահետազոտական աշխատանքների համար պահանջվում են միքանի հարյուր հազարներ, և վոչ մեկը և վոչ եւ մյուսը յերաշխիք չեն տալիս և չեն եւ կարող տալ, թե ամեն տեղ բավականաչափ լավ վորակի ջուր կհայտնաբերվի: Վորքան Զանգիբասարի նկատմամբ այդ խնդրի առթիւ ավելի կամ պակաս չափով ճշգրիտ տեղեկութիւններ կան, ընդհակառակը, Վեդու և Ղամարվի շրջանների նկատմամբ այդ տեղեկութիւնները բացակայում են, վոչ թե այն պատճառով, վոր վերջիններս վատ են ղևառմանսիրված, այլ նրա համար, վոր նախկին

հետազոտական աշխատանքները մինչև այժմս այնպիսի բարենպաստ արդյունքներ չեն տվել, վորոնք հույս ներշնչելին, թե այդ շրջանների ջրամատակարարման խնդիրը հնարավոր ե լուծել արտեզյան ջրհորների միջոցով:

Շատ տարիներ առաջ Արագդայանում արտեզյան ջուր ստանալու փորձ կատարվեց. ջուրն ստացվեց, բայց նա անպետք դուրս յեկավ թե խմելու և թե տնտեսական կարիքների համար՝ իր չափազանց կոշտութեան պատճառով: 1933 թվի ընթացքում Կոմսոտժողկոմատը Անդրգետնոտրեստի Հայաստանի բաժանմունքի միջոցով կատարեց և ներկայումս եւ կատարում ե հետախուզական աշխատանքներ, վորոնց հետեանքները՝ մեր կարծիքով, բավական անմխիթար են. այսպես, որինակ՝ Ղուերի խորհատեսութեան ջրհորից արտեզյան ջուր ստացվեց 165 մետր խորութիւնից, սակայն ջուրն անպետք դուրս յեկավ: Աղհամզարվում ջուր ստացվեց 93 մետր խորութիւնից՝ նույնպես անպետք: Ղամարվում, յերեք ջրհորներից ջուրն ստացվել ե 44 մետր խորութիւնից, չնայած խմելու համար բավարար վորակի, բայց իր կոշտութեամբ գերադանցում ե ընդունված մաքսիմալ նորման և այդ պատճառով նա հազիվ թե սկսեալան համարվի տնտեսական և արդյունաբե-

բական կարիքները համար։ Այս ասածներէից
չպետք է յեղրակացնել, թե այլևս վոչ մի փորձ
չպետք է անել արտեղյան ջուր ստանալու ուղ-
ղությամբ, այլ այդ շրջանները ջրամատակարար-
ման հիմք չպետք է ընդունել այդ ջրհորները,
նախ՝ վոր արտեղյան ջրերը վորակը շատ
ցած է աղբյուրների (Բաշ-Գառնու և Կրքիս-Բու-
լաղի և այլն) ջրից և յերկրորդ՝ այդ ջրհորների
ջրի ռացիոնալ ոգտագործումը կախանջի ջրի
ճնշման թանկարժեք։ Կառուցվածքներ։ Կասկած
չկա, վոր մոտակա 5—10 տարվա ընթացքում
նման ճնշման ցանցի կարիքն այդ իսկ շրջանե-
րում կզգացվի և միջոցներն ել կծախսվեն հենց
այդ ժամանակամիջոցում։ Հետևապես արտեղ-
յան ջրհորներ պետք է փորել միայն այն տեղե-
րում, վորտեղ ազգաբնակչությանը խմելու ջուր
տալու հարցը հանդիսանում է ծայր աստիճան
անհետաձգելի մի խնդիր, սահմանափակելով միա-
ժամանակ միջոցների ներդրումը, քանի վոր այդ
ծախքերը՝ վերոհիշյալ պատճառաբանությամբ, չեն
արդարացի իրենց, յեթե անգամ ընդունելու լի-
սենք 5—10 տարվա հեռանկարը։

Միութենական որգանների կողմից սահման-
ված կանոնների համաձայն՝ ջրամատակարարման
նախագծերը կազմելիս պետք է նկատի ունենալ
10 տարվա ժամանակաշրջան։ Ուրիշ խոսքով, վորեւե

շրջանի բնակավայրի կամ արդյունաբերական
ձեռնարկության ջրամատակարարման գծով կա-
տարված կապիտալ ներդրումները պետք է իրենց
արդարացնեն այդ իսկ ժամանակաշրջանում,
կամ տրվող ջրի քանակը պետք է հաշվել 10
տարի հետո պահանջվող ամբողջ կարիքը ծածկե-
լու համար։

Ավելի յերկար ժամանակաշրջան, որինակ
20—25 տարի հաշվի առնելիս, ինչպես այդ ա-
ռաջ ելին անում, կնշանակի անել իրեն տնտե-
սապես չարդարացնող ծախսեր։ Յեվ ընդհակա-
ռակը, ջրամատակարարման կառուցվածքների
ծառայության ավելի կարճ ժամանակաշրջան հաշ-
վի առնելիս, մենք խնդրի մասնակի լուծման
համար կփոշիացնենք մեր նյութական միջոցնե-
րը։ Յեւնելով այս իսկ դրությունից՝ ժամանա-
կաշրջանը վորոշելիս, մենք ընդունում ենք 10
տարի։ Վերլուծման տվյալները հիմք են հանդի-
ստնում և իրափունք են տալիս մի կողմը թող-
նելու այդ շրջանների ջրամատակարարման բոլոր
աղբյուրները, բացի Բաշ-Գառնուց։ Նույն տվյալ-
ները և տնտեսական նկատառումները կասկածի
տակ են դնում արտեղյան ջրամատակարարման
հեռանկարի խնդիրը։ Մենք արդեն հիշատակել ենք,
վոր առողջ խմելու ջուրն ինքնին հանդիսանում
է յեկամտի աղբյուր, վորի չափը վորոշել գժվար

ե և լավ աղբյուրներից կատարվող ջրամատա-
կարարման ծածկերի գերազանցումն անգամ
ավելի բավարար վորակի ջրի աղբյուրներից
մեզ թելագրում են, վերջին հաշվով նախապատ-
վութուն տալ հաճախ առաջինին: Որինակ՝ կա-
րելի յե հաշվել, թե վորքան ավելորդ սաղոն ե
ծախսվում կոշտ ջրի դործածության հետևանքով,
կամ վառելանյութ ե այրվում այն պատճառով,
վոր կոշտ ջրի մեջ պարունակվող աղերից կաթ-
սաների պատերի վրա հաստ շերտեր են գոյա-
նում, կամ վորքան խողովակներ են բաղնիքնե-
րում անպետքանում այդ աղաշերտերի պատճա-
ռով և այլն, բայց և չես կարող հաշվել մի շարք
գործոններ, վորոնք կապ ունեն մարդկային ա-
ռողջության, նրա արտադրողականության, նյար-
դային սխտեմի հետ, յերբ մարդը խմում ե լա-
վորակ կամ վատ ջուր: Մի գործոն ևս, վորը մեզ
համար անվիճելի յե և ունի վոչ միայն առող-
ջապահական, այլ և անտեսական նշանակութուն
և վորը կասկած ե առաջացնում ուրիշների մեջ,
այդ այն խնդիրն ե՝ թե արդյոք լավորակ ջրի
մատակարարումը չի՞ պակասեցնի Ղամարվի ջր-
ջանի աղգաբնակության կողմից գործածվող գի-
նու չափը: Հայտնի յե, վոր այդ ջրջանի յերե-
խաներն անգամ շատ դեպքերում մեծ քանակու-
թյամբ գինի յեն խմում և այդ հանգամանքը մեզ

թվում ե, վոր հետևանք ե մասամբ առողջ ջրի
բացակայության:

Նախ քան Բաշ-Գառնու աղբյուրներից Ղա-
մարվի և Վեդու ջրջանների աղգաբնակության
ջրամատակարարման հնարավորության ու նպա-
տակահարմարության խնդրին անցնելը, անհրա-
ժեշտ ե հիշեցնել Ղամարվի ջրջանի մի քանի
գյուղերի Կըրխ-Բուլաղի աղբյուրներից ջրամա-
տակարարելու պատմությունը, վորովհետև նա յե,
վոր միտք ե հղացրել մեր մեջ զբաղվելու ջրջա-
նային ջրամատակարարմամբ: 1927 թ. Նորագա-
վիթ գյուղը՝ ցանկանալով աղբյուրի ջուր ունե-
նալ, Յերևանի քաղկոնրդի թույլատվությամբ
իր ուժերով և իր միջոցներով, Յերևանից թույլի
խողովակներով ջուրը տարավ Նորագավիթ: Այդ
ջրատարի մոտակա հարևան գյուղերը (Թագա-
գյուղը, Վերին և Ներքին Շնգավիթները ե Զար-
բախը), վորոնք ջրի տեսակետից նույն դրության
մեջ եյին, ինչպես և Նորագավիթը, միացան ջրա-
տարին, վերջինս համարելով իրենց համար ա-
ռողջ խմելու ջրի ամենամոտ աղբյուրը:

Այսպիսով, մի քանի տարվա ընթացքում հինգ
գյուղ միացան Յերևանի ջրմուղին: Կըրխ-Բու-
լաղի ջրի վրա հարձակվելու հետևյալ ետապը
պետք ե լինել Ուլուխանլի և նրա հարևան գյու-
ղերի միացումը նույն ջրատարին: Այդ մեծ զբո-
վարութուն չեր ներկայացնի, յեթե ջրի քանա-

կը բաժարարներ և նրանց կարիքը: Ուլուխանլու-
յից Կըրիս-Բուլաղի ջուրը հետզհետե կնվաճեր,
յեթե կարելի չե այսպես արտահայտվել, նորա-
նոր գյուղեր, քանի վոր նրանից դեպի Ղամար-
լի կողմն ընկած գյուղերը գտնվում են միմյան-
ցից աննշան հեռավորության վրա և հաջորդ գյու-
ղը ջրատարից ջուր վերցնելու համար շատ չնչին
ծախքեր պետք ե կատարեր: Վոչ վոք իր ժամա-
նակին խնդիրն ավելի լայն չեր դրել և չեր նա-
խատեսել բոլոր գյուղերի ջրի կարիքը՝ կազմելու
համար նրանց ջրամատակարարման ընդհանուր նա-
խագիծը: Ներկայումս, վորպեսզի Նոր-Սարբերդին
ջուր տրվի, անհրաժեշտ ե հին ջրատարին գուգահեռ
նոր ջրատար անցկացնել, այսինքն ծախսել անա-
գիւն միջոցներ և մեծ քանակությամբ սուր դե-
ֆիցիտային թուջե խողովակներ:

Հնարավոր ե, ի հարկե, վոր Սարբերդի
ջրատարի կառուցումից հետո հարևան գյուղերը,
ինչպես այդ տեղի ունեցավ Նորագավթի ջրա-
տարի նկատմամբ, կսկսեն, յեթե նրանց թույլ
տրվի, միանալ նրան, մինչև վոր կվերցնեն ամ-
բողջ ջուրը և այն ժամանակ գուցե հարց ծագի
գյուղերի մի այլ խմբի համար յերբորդ ջրատա-
րը կառուցելու:

Նոր Սարբերդն արդեն Յերևանից ջուր
տանելու նախագիծն ունի և մտածում ե այն

իրագործել ընթացիկ տարում և այսպիսով յեր-
կու ջրատարի և իրենց ճյուղավորումների ընդ-
հանուր յերկարությունը կկազմի 17,526 մետր,
վորից այժմն գոյություն ունեցող ջրատարի յեր-
կարությունն իր ճյուղավորումներով, վորն սպա-
սարկում ե վերոհիշյալ հինգ գյուղերը, կազմում
ե 8,563 մետր:

Պարզ ե, վոր խնդրի նման զատ-զատ լու-
ծումը չի կարելի նպատակահարմար համարել.
յեթե բոլոր հաշիվներն իր ժամանակին արվեր
10 տարվա ժամանակաշրջանի ընդհանուր կա-
րիքից յեղնելով, մենք կխուսափեյինք ավելորդ
ծախսերից, իսկ վոր գլխավորն ե՝ կարագացնե-
լինք մի շարք այնպիսի գյուղերի ջրամատակա-
րարման խնդիրը, վորոնք գտնվում են միատե-
սակ վատ պայմաններում և շրջակայքում չունեն
ջրամատակարարման պիտանի աղբյուրներ:

Այն ժամանակ, յերբ գյուղացիության հոծ
մասը՝ բաղկացած լինելով առանձին-առանձին
թույլ տնտեսություններից, կարողացավ կազմա-
կերպել լավորակ ու առողջ ջրի մատակարար-
ման խնդիրը, ապա ներկայումս ավելի մեծ հնա-
րավորություններ կան կարգավորելու այդ խն-
դիրը, քանի վոր նույն գյուղացիության խոշոր
մասը՝ ներգրավված լինելով կոլտնտեսությունների
մեջ, ամրապնդվել ե տնտեսապես: Նման խիտ բնա-

կէ ամ շրջանի շրամատակարարման խնդիրն
այժմս փորոշել ըստ առանձին գյուղերի աննպա-
տակահարմար եւ Կամ այդ գյուղերը վերջին հաշ-
վով պետք է շուր ստանան Կըրխ-Բուլաղից, կամ
Բաշ-Գառնուց և կամ վերջապես արտեղյան շր-
հորներէից:

Արտեղյան շրամատակարարումն ընտրելիս,
յեթե շուրն, ի հարկե, պիտանի լինի բոլոր կա-
րիքների համար, համարապատասխան եւ, տնտեսապես
ավելի ձեռնտու կլինի փոշ թե յուրաքանչյուր
գյուղի համար առանձին շրհոր փորելը, այլ նպա-
տակահարմար կլինի գյուղերի մի խմբի համար
մեկ կամ մի քանի շրհոր փորել և գյուղերը շրա-
տար ցանցով միացնել ընդհանուր ճնշման աշ-
տարակին:

Բայց, ինչպես ասացինք, տվյալ պլաններում
համապատասխան փորակի արտեղյան շուր չկա
և յեղածն ել գտնվում է սահմանափակ տերի-
տորիայում: Յերևելով այդ բոլորից, Հայաստանի
Ժողկոմխորհը և Կենտկոմը փորոշում են ընդունել,
վոր Դամարլի և Վեդու շրամատակարարման
հիմնական աղբյուրը պետք է համարել Բաշ-Գառ-
նին: Ինչ վերաբերվում է Կըրխ-Բուլաղին, նրա
շուրը տնտեսապես ավելի նպատակահարմար է
մատակարարել Յերևանից մինչև Ուլուխանլու ըն-
կած գյուղերին: Բացի դրանից, Յերևանի ազգա-

պաշտպանության մասին հարցազրույց

բնակավայրի և արդյունաբերության կողմից առա-
ջադրվող շրի մեծ պահանջը թույլ չի տալիս
Կըրխ-Բուլաղի շուրն ավելի լայն ոգտագործելու,
նամանավանդ վոր յերկրաբանների կարծիքով՝
Բաշ-Գառնու շուրը՝ ունենալով նույն ծագումն,
ինչ վոր և Կըրխ-Բուլաղին, նրան իր փորակով
չի գիշում և Վեդու ու Դամարլի շրջանների
նկատմամբ գտնվում է աշխարհագրական նպաս-
տավոր պայմաններում, վորը թեթևացնում և եծա-
նացնում է շրամատակարարման աշխատանքները:

Բաշ-Գառնու աղբյուրները բաժանվում են
յերկու մասի՝ վերին և ներքին, համարյա միա-
տեսակ կարողությամբ, վորոնց շրի ընդհանուր
դեբիտը կազմում է մեկ վարկյանում 300 լիտր,
այսինքն որական կարող են տալ 2 միլիոն դույ-
լից ավելի: Վորպեսզի պարզ պատկերացնել շրի
այդ քանակը, հիշեցնում ենք, վոր Յերևանի 130
հազար ազգաբնակչությունը ներկայումս բանեց-
նում է որական ընդամենը 600 հազար դույլ:
Յեթե ընդունելու լինենք, վոր առաջիկա 15—20
տարում յերկու շրջանում ազգաբնակչության թի-
վը կկրկնապատկվի և կհասնի 100 հազարի, հաշ-
վի առնելով անասունների, արդյունաբերության
և այլ կարիքները, այդ դեպքում շրի ընդհանուր
պահանջն որական կկազմի 500—600 հազար
դույլ, այլ խոսքով, Բաշ-Գառնու աղբյուրների

Չրի $\frac{1}{3}$ -ը վերցնելով՝ հնարավոր կլինի 15—20 տարվա ընթացքում բավարարել այդ շրջանները ամբողջ պահանջը: Հետևապես, աղբյուրների առկա շրի քանակն ավելի քան բավական է, իսկ վորակն այնքան լավ է, վոր շատ քիչ բնակավայրեր միայն ունեն նման ջուր: Հնարավոր է արդյոք խնդրի լուծումը տեխնիկա-տնտեսական տեսակետից: Կարող ենք արդյոք տվյալ ետապում դնել այդ խնդիրը: Այդ հարցերին պատասխանելու համար, Կոմտնտոժողկոմատը 1932 թվի վերջում հանձնարարեց մասնագետներին կազմել այդ շրջանների ջրամատակարարման սքեման ու նախահաշիվը: Սքեման քննության առնվեց Կոմտնտոժողկոմատի գիտական-տեխնիկական խորհրդի կողմից (1932 թվի դեկտեմբեր 22-ին) և նախագիծը համարվեց առաջադրված խնդրի միակ ճիշտ լուծումը, պայմանով, վոր հետագայում բավարար չափով հիմնավորվի արտեզյան ջրամատակարարման անհնարին լինելը կամ նրա անչահավետութունը: Նման մի վորոշում ընդունեց նաև Հայաստանի Ժողկոմխորհը:

Կոմտնտոժողկոմատը 1933 թվի ընթացքում արտեզյան ջրեր հայտնաբերելու հետադոտական աշխատանքների վրա ծախսեց մոտ 99.000 ռ. և, ինչպես արդեն ասացինք, հետևանքները բավական մխիթարական չեղան: 1934 թվին յենթադրվում ենույն

նպատակի համար ծախսել ևս 160.000 ռուբլի, աշխատանքները սահմանափակելով միայն հետադոտված տերիտորիայում, կառուցելով ջրհորներ միայն աֆտեղ, վորտեղ վստահություն կա ջուր ստանալու և վորտեղ խմելու ջրի մատակարարումը հնարավոր չէ 2—3 տարով հետաձգել:

Անցնելով Բաշ-Գառնու աղբյուրներից ջրամատակարարման նախագծի նկարագրությանը, անհրաժեշտ է կրկնել, վոր այդ նախագիծն ընդգրկում է յերկու շրջանի գյուղերը, սահման ունենալով մի կողմից Նախիջևանի Հանրապետությունը, մյուս կողմից Ուլուխանլուն: Տնտեսական տեսակետից շահավետ է Յերևանից մինչև Ուլուխանլու ընկած գյուղերը միացնել Յերևանի ցանցին, հատկապես նկատի ունենալով, վոր նրանցից մի քանիսը, ինչպես վերևում հիշատակվեց, մի շարք տարիներ առաջ արդեն միացել են այդ ցանցին:

Բաշ-Գառնու աղբյուրներից յենթադրվում է վերցնել 80—90 լիտր ջուր մի վարկյանում: Ջրատարը՝ սկիզբն առնելով վերին կամ ներքին աղբյուրներից, վերջանալու յե Վերին Աղբաշ գյուղի շրջանում, այսինքն ջրի ակունքներից 20 կիլոմետր հեռավորության վրա: Հետագայում մեկ մագիստրալը գնալու յե դեպի Դվին, Նորաշեն, Դարդալու և այլ գյուղերը, մինչև Արադդայան, իր ճյուղերը տալով բոլոր գյուղերին: Մյուս մագիստրալը գնալու յե Ղուլասար, Իմանշալու,

Թոխանշալու, Ղամարլու մինչև Շիդլու, նույնպես իր ճանապարհին ջուր մատակարարելով յերկու շրջանի այդ մասի բոլոր գյուղերին:

Հիմնական և համեմատաբար թանկ նստող աշխատանքն այդ ջրատարի կառուցումն է 20 կիլոմետր յերկարությամբ, վորից 19 կիլոմետրը սին ընթացքի յե լինելու (ХОЛОСТОЙ ХОД), այսինքն ջուր չի մատակարարելու և վոչ մի գյուղի: Այդ ջրատարը կարող է լինել բետոնից կամ փայտից: Բոլոր տվյալները ցույց են տալիս, վոր ձեռնատու յե ընդունել փայտե ջրատարը, քանի վոր այդ դեպքում բացասվում է ջուրը ճանապարհին կեղտավելու հնարավորությունը, յերկրորդ՝ հնարավոր կլինի կրճատել յերկարությունը և ընդգրկել սպասարկման ավելի լայն շրջան, և վերջապես, ունենալով վոչ դեֆիցիտային փայտի խողովակներ, հնարավոր կլինի զգալի չափով կրճատել աշխատանքները, վորովհետև պարաստի խողովակներ ունենալու դեպքում, մնում է միայն կազմակերպել հողային աշխատանքները և դնել խողովակները:

Այդ աշխատանքների յուրաքանչյուր գծային մետրի մոտավոր արժեքը կազմում է 35—40 ռուբ. կամ 800 հազար ամբողջ ջրատարի համար, վորից 400—450 հազար կազմում է խողովակների արժեքը, հետևապես, մենք ծախսելով այդ գումարը, կամ առ առավելն 1.200 հազար ռուբ.,

հնարավորություն կունենանք Ղամարլվի խիստ ընակեցրված շրջանի այդ մասում ունենալ լավորակ խմելու ջուր՝ որական մոտ 600 հազար դույլ: Զրատարի ծայրը, վորտեղից ստացվելու է այդ ջուրը, կարելի համարել իբրև մի նոր աղբյուր, վորտեղից պետք է ջուր մատակարարվի յերկու շրջանների բոլոր գյուղերին: Այստեղ ևս տեղի կունենա այն յերևույթը, վորը տեղի ունեցավ Նորադավթի շրջանում. առաջին հերթին ջրատարին կմիանան մերձակա գյուղերը և այլն: Զի անցնի 3—5 տարի և ամբողջ շրջանը կծածկվի ջրմուղի ցանցով:

Այդ միացումները Ղամարլվի շրջանում կկատարվի չափազանց արագ տեմպերով, քանի վոր գյուղերը միմյանցից հեռու յեն գտնվում 3—4 կիլոմետր, իսկ մեծ մասամբ այդ տարածությունը 1—2 կիլոմետրից չի անցնում և այդ գյուղերի մեջ չի գտնվի և մեկը, վոր հնարավորություն չունենա ամենակարճ ժամանակամիջոցում ջրատարը հասցնելու գյուղ, անգամ գոնե կավե խողովակներով: Անհրաժեշտ է միայն նախորոք կազմակերպել ու կատարել աշխատանքները համաձայն գններալ նախագծի, վորպեսզի խուսափել հնարավոր սխալներից: Հայաստանի ամենահարուստ գյուղատնտեսական շրջանները, տնտեսության կոլեկտիվ ձևերը, ՄՏԿ, ամուր կուսակցական և խորհրդային կազմակերպությունները

դրավական են, փոր այդ բոլոր աշխատանքները կոլտնտեսությունները կկատարեն մաքսիմալ կարճ ժամանակամիջոցում և ավելի կբարելավեն իրենց կուլտուր-կենցաղային պայմանները:

Յեթե ներկայումս կոլտնտեսությունը հնարավորություն ունի վճարելու արտեզյան ջրհորի փորման 10—15 հազարի հասնող ծախքերը, հատկապես փորպեսզի խմելու ջուր ստանա, առավել ևս նա 1—2 տարուց հետո կարող կլինի իր աշխատանքով կատարելու 1—2 կիլոմետր յերկարության հողային աշխատանքները և վճարել միայն խողովակների արժեքը, փորպեսզի ստանա այնպիսի ջուր, փորը կբավարարի նրա բոլոր կարիքները:

Ինչմիջոցներով պետք է կառուցվի հիմնական ջրատարը: Հիշված ընդհանուր գումարից մոտ 400 հազար ռուբ. կկազմի խողովակների արժեքը և 250 հազար՝ մնացած նյութեղենները և փորակալ բանուժի աշխատավարձը: Ընդամենն այդ նպատակի համար կպահանջվի փոշ ավելի 650 հազար ռուբ., փորը պետք է, մեր կարծիքով, ձեռք բերվի յերկարատև վարկի միջոցով 1934—1935 թվերի ընթացքում:

Մնացած աշխատանքների արժեքը պետք է վճարեն կոլտնտեսությունները և ջրի այլ սպառողները դրամով, կամ նատուրայով, քանի փոր փերջինիս տակ մենք հասկանում ենք միայն հո-

ղային և ժայռային աշխատանքները, փորոնք հեշտությունումը կկատարվին իր իսկ ազգաբնակչության ուժերով:

Կոմսնտոֆոկոմատի գիտական տեխնիկական խորհրդի ցուցմունքների և յերևան յեկած նոր հանգամանքների հիման վրա սկսված և ջրատարի տեխնիկական նախագիծը կազմելու աշխատանքները: 2—3 ամսից հետո կվերոշվի այդ աշխատանքների ավելի ճշտված նախահաշիվը և վերջնականապես կճշտվի նաև ձնշման փայտյա ջրատարի ուղղությունը:

Մեզ թվում է, փոր ավելի մանրամասն հաշիվներ յարդյունքը՝ թե տեխնիկական մասի և թե արժեքի նկատմամբ, հավանական է, փոր շատ բանով չի տարբերվի այն թվերից, փոր մենք բերինք այստեղ:

Յեթե անգամ արժեքի նկատմամբ ստացվի փորոշ տարբերություն, այդ դեպքում մի այլ նոր ընդունելի վարիանտ, փորն իր տեխնիկա-տնտեսական և հատկապես սանիտարա-առողջապահական հիմնավորումով լուծեր տվյալ շրջանների ջրամատակարարման անհետաձգելի խնդիրները, մենք չունենք:

Այս խնդրի առաջադրումը կատարվում է, մեր կարծիքով, իր ժամանակին, իսկ նրա կատարումը հնարավոր է տվյալ կոնկրետ պայմաններում: Նրա հաջող լուծման համար անհրաժեշտ է

կազմակերպել կոլտնտեսական և անհատ գյուղացիությանը, նրանց սեփականությունը դարձնել կուսակցական և խորհրդային որգանների վերջին 2 տարվա ընթացքում այս խնդրի շուրջն ընդունված փորձումները և ծանոթացնել նրանց ջրմուղի նախագծի բովանդակության հետ:

Առողջ ջրի խնդիրն այնքան մոտ է Ղամարլվի ու Վեդու շրջանների գյուղացիներից յուրաքանչյուրին, փոր մեծ աշխատանք չի պահանջի կարճ ժամանակամիջոցում ապահովելու նրանց մասնակցությունն ու լրիվ պատրաստակամությունը կատարելու առաջադրված խնդիրը, փոր հետևանքներն յերևան կզան մոտակա տարիներում և խթան կհանդիսանան այդ շրջանների կոլտնտեսությունների վոչ միայն կուլտուր-կենցաղային, այլև տնտեսական վերելքին:

Վերջացնելով այս ակնարկը, մենք չենք կարող չնշել այն ուրախալի փաստը, փոր Ղամարլվի շրջանի Կուս. կոմիտեն, Շրջգործկոմը, ՄՏԿ Գաղբաժինը և աշխատավորության ամբողջ ակտիվն արդեն արձագանքել են այս խնդրին և ներկայումս արդեն առաջադրված վարիանտը վոչ մի հակառակորդ չունի, և անգամ նրանք, ովքեր ջրամատակարարման խնդիրը հնարավոր եյին գտնում լուծել այլ վարիանտներով, այժմ միակ ճշգրիտը համարում են «Բաշ-Գառնու» վարիանտը:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0276745

Н. АКОПЯН

Водоснабжение Камарлинского и
Ведийского районов